

СТАН І ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Досліджено сутність обліку платників податків суб'єктів малого бізнесу в органах податкової служби, вплив змін, зумовлених впровадженням норм Податкового кодексу щодо обліку платників податків, надано пропозиції з удосконалення впровадження цих норм.

Ключові слова: *Податковий кодекс, малий бізнес, облік суб'єктів малого бізнесу, принцип мовчазної згоди, припинення діяльності суб'єктів малого бізнесу.*

Протягом останніх років економічна політика держави спрямована на курс дерегуляції вітчизняної економіки та створення додаткових стимулів для розвитку малого бізнесу. Так, Законом «Про державну підтримку малого підприємництва» визначено основні правові засади державної підтримки суб'єктів малого підприємництва незалежно від форми власності з метою якнайшвидшого виходу з економічної кризи та створення умов для розширення впровадження ринкових реформ в Україні. Цей законодавчий акт спрямований в першу чергу на сприяння держави у формуванні і розвитку малого підприємництва, становлення малого підприємництва як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпечення сталого позитивного розвитку суспільства [1]. Тому удосконалення окремих норм законодавства стосовно спрощення процедур державної реєстрації має особливу актуальність. Протягом минулого 2011 р. Верховною Радою прийнято цілу низку законів щодо створення умов спрощення ведення бізнесу та його започаткування. Не залишився без уваги і порядок обліку платників податків, у тому числі і суб'єктів малого бізнесу в органах податкової служби. Наказом 1588 [10] Міністерства фінансів України затверджено новий Порядок обліку платників податків на заміну наказу податкової адміністрації України від 22.12.2010 № 979. Тому на сьогодні актуальним є питання дослідження впливу цих змін та новацій на умови постановки на облік та зняття з обліку платників податків в органах податкової служби.

Метою статті є аналіз основних змін в діючому механізмі постановки на облік платників податків в умовах дії Податкового кодексу України.

Згідно із Податковим кодексом України (далі – Кодекс) [11], облік платників податків є однією із основних функцій органів державної податкової служби, яка є передумовою здійснення контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби.

Облікові дані платників податків - юридичних осіб заносяться до районних, обласних та центрального рівнів єдиного банку даних про платників податків - юридичних осіб. Реєстр самозайнятих осіб є складовою частиною Держав-

ного реєстру фізичних осіб - платників податків. Крім того, органи державної податкової служби відповідно до Податкового кодексу ведуть окремі реєстри платників податків, зокрема реєстр платників податку на додану вартість, реєстр неприбуткових організацій, а також здійснюють реєстрацію та облік постійних представництв нерезидентів в Україні як платників податку на прибуток.

Слід зазначити, що відповідно до ст. 63 Податкового кодексу, платники податків підлягають реєстрації або взяттю на облік в органах ДПС за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, місцем проживання особи (основне місце обліку), а також за місцем розташування (реєстрації) їхніх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність (неосновне місце обліку) [11].

Особливу увагу звертає на себе запровадження обліку об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням, або через які провадиться діяльність. Платник податків зобов'язаний стати на облік у відповідних органах ДПС за основним та неосновним місцем обліку, повідомляти про всі об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, органи ДПС за місцезнаходженням таких об'єктів у порядку, встановленому центральним органом. При цьому порядок повідомлення органів державної податкової служби та форма повідомлення про об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, затверджено наказом № 1588. (ф. № 20-ОПП).

Ця норма є новацією. Вона забезпечує наповнення баз даних державної служби необхідною інформаційною складовою про наявність як об'єктів, так і суб'єктів оподаткування та надає можливість здійснення контролю за окремими напрямками діяльності суб'єктів господарювання щодо сплати податків. Наприклад, перша реєстрація транспортних засобів, своєчасне оформлення трудових відносин, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності та інше серед платників податків викликає незадоволення і значну кількість запитань та взагалі потребує спрощення процедур подання цих відомостей та надання можливості надавати її в електронній формі.

Заслужовує на увагу і питання проведення обліку платників податків в органах державної податкової служби. Відповідно до статті 63 Податкового кодексу України, облік платників податків в органах державної податкової служби ведеться за податковими номерами. Правила визначення податкового номера встановлені розділом II Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом № 1588.

На рисунку 1 подано визначення податкового номера платників податків.

Таким чином, відповідно до статті 63 Податкового кодексу України та пункту 2.4 розділу II Порядку обліку, податковий номер платника податків зазначається у всіх свідоцтвах, довідках, патентах, в інших документах або повідомленнях, що видаються платнику податків, в усіх податкових деклараціях, розрахунках, звітах, платіжних документах щодо податків і зборів, у фінансових документах, а також в інших випадках, передбачених законодавством.

До прийняття Податкового кодексу фізичні особи, які мали бажання на підставі релігійних чи інших переконань відмовитися від ідентифікаційного

номера або через особисте непогодження з нормативними актами, зверталися до судових органів з позовами щодо виключення ідентифікаційного номера, присвоєного їм, та всю інформацію про них з інформаційного фонду Державного реєстру, що містяться в базах даних податкових органів, сприяли накопиченню великої кількості судових справ з аналогічними предметами спору, що практично нівелювало досудове врегулювання спорів.

Податковий номер платника податків	Юридичних осіб	код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України для платників податків, які включаються до такого реєстру (юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб – резидентів та нерезидентів);
	Фізичних осіб	реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи, крім осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби і мають відповідну відмітку у паспорті;
	Уповноважених осіб договорів про спільну діяльність	реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється органами державної податкової служби, зокрема, уповноваженим особам договорів про спільну діяльність на території України без створення юридичної особи при взятті на облік договору та інше.

Рисунок 1 – Схема визначення податкового номера платника податків суб'єктів малого бізнесу

Нормами Податкового кодексу збережено право фізичних осіб - платників податків з релігійних переконань відмовитись від отримання податкового номера та застосувати альтернативну форму обліку таких платників податків. Згідно законодавства, усі фізичні особи реєструються як платники податків шляхом внесення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків. Для обліку фізичних осіб - платників податків використовується реєстраційний номер облікової картки – документ, який особа подає для реєстрації платником податків. Щодо осіб, які з релігійних переконань відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган ДПС, облік ведеться за прізвищем, ім'ям, по батькові, серією та номером діючого паспорта. У паспортах зазначених осіб робиться відмітка про наявність у них права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта. Ця норма не лише знімає соціальну напруженість серед населення щодо обов'язкового присвоєння реєстраційного

номера, покращує податковий клімат але й забезпечує реалізацію одного із головних принципів оподаткування – рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, забезпечення однакового підходу до усіх платників податків, незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця надходження капіталу.

Як свідчать дослідження, Податковий кодекс України має значну кількість новацій, які формують прозорість податкової системи, спрощують адміністрування податків. Так, на законодавчому рівні ст. 69 Податкового кодексу встановлено вимоги до відкриття та закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах (за текстом – фінансові установи). Як приклад, фінансові установи повинні відкривати рахунки платникам податків лише за умови подання ними довідки про взяття на облік платника податків за формою № 4-ОПП, яка є єдиним документом, що підтверджує взяття платника податків на облік в органі ДПС. Крім того, на фінансові установи покладено обов'язок надсилати повідомлення про відкриття або закриття рахунка платника податків - юридичної особи, у тому числі відкритого через його відокремлені підрозділи, чи самозайнятої фізичної особи до органу ДПС, в якому обліковується платник податків, протягом трьох робочих днів з дня відкриття або закриття рахунка, включаючи день відкриття/закриття.

При цьому слід зауважити, що нормами Податкового кодексу не передбачено умов, за яких може не надаватись інформація про відкриття або закриття того чи іншого рахунка платника податків, що сприяє розвитку прозорих стосунків між державою та малим бізнесом.

Датою початку видаткових операцій за рахунком платника податків, визначеного п. 69.1 ст. 69 Податкового кодексу (крім банку), у фінансових установах є дата отримання фінансовою установою повідомлення органу ДПС про взяття рахунка на облік в органах податкової служби. Нормами інструктивних документів передбачено проведення операції в електронному вигляді з метою скорочення затримки часу на їхнє проведення, що дозволяє значно спростити процедуру відкриття рахунків та без зайвих витрат часу розпочати діяльність.

Досить важливою новацією в оподаткуванні малого бізнесу є зміни окремих норм щодо здійснення процедури зняття з обліку платників податків, зокрема змінилися терміни призначення позапланових перевірок та необхідність повідомлення реєстратора про початок проведення перевірки або неможливості її проведення. Відповідно до нового порядку, призначається та розпочинається перевірка у такі строки: протягом десяти робочих днів з дати публікації повідомлення про рішення засновників юридичної особи або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи, у разі ліквідації юридичної особи за рішенням засновників юридичної особи або уповноваженого ними органу; або протягом місяця після одержання того документа, що надійшов до органу державної податкової служби першим, в інших випадках.

Цими нормами скорочено терміни початку проведення позапланових перевірок у зв'язку з припиненням діяльності суб'єктів господарювання, що теж зменшує соціальну напругу щодо несвоєчасного проведення таких перевірок.

Усі ці зміни здійснені з метою приведення порядку обліку платників податків в органах ДПС у відповідність із зазначеними змінами у законодавстві, а також запровадження норм щодо спрощення процедур припинення суб'єктів господарювання відповідно до прийнятого Закону України від 19.05.2011 № 3384 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедур припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців за їх рішенням» [12]. Нормами цього Закону внесено зміни до ст. 166 КпАП [8] та покладається відповідальність за порушення порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця як на голову комісії з припинення юридичної особи, так і на посадових осіб органів ДПС, пенсійного фонду. Вважаємо, що це стане додатковими заходами для зменшення корупційних проявів посадовими особами зазначених вище органів у процесі виконання своїх повноважень у межах встановлених законом строків та унеможливить тиск контролюючих органів на суб'єктів господарювання.

Крім того, змінами до Цивільного кодексу [9] встановлюються строки висунення кредиторами своїх вимог, що не можуть становити:

- для фізичних осіб-підприємців – менше двох і більше трьох місяців з дня опублікування повідомлення про прийняття фізичною особою-підприємцем рішення щодо припинення підприємницької діяльності;
- для юридичних осіб – менше двох і більше шести місяців з дня опублікування повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи.

Важливо, що повідомлення про внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців щодо прийняття рішення засновників (учасників) юридичної особи, суду або уповноваженого ними органу про припинення юридичної особи або прийняття фізичною особою – підприємцем рішення про припинення підприємницької діяльності публікується у спеціалізованому друкованому засобі масової інформації. Відомості про дату публікації повідомлення, яке містить інформацію про строк висунення вимог кредиторів, надаються органам ДПС, Пенсійного фонду України не пізніше наступного дня з дати публікації такого повідомлення.

Також змінами до Закону про державну реєстрацію[4], де органи ДПС, Пенсійного фонду України під час проведення заходів щодо припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця зобов'язані надсилати в електронному вигляді та на паперовому носії державному реєстраторові повідомлення, засвідчені підписом відповідної посадової особи протягом десяти робочих днів з дати публікації повідомлення про рішення засновників юридичної особи або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи або повідомлення про рішення фізичної особи-підприємця про припинення підприємницької діяльності.

Уперше запроваджується проведення державної реєстрації припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця за принципом мовчазної згоди, який полягає в наступному. Голова комісії з припинення (уповноважена ним особа) або фізична особа-підприємець не раніше ніж через десять робочих днів з дня закінчення строку висунення кредиторами своїх вимог у разі якщо органом ДПС та Пенсійного фонду Укра-

їни не надано довідки про відсутність заборгованості зі сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування або рішення про відмову в їхній видачі, набуває право на подання державному реєстратору документів, необхідних для проведення державної реєстрації припинення, без зазначених довідок.

Висновки. Таким чином на основі проведеного аналізу діючого механізму постановки на облік суб'єктів малого бізнесу – платників податків в умовах дії Податкового кодексу України та змін діючого законодавства щодо державної реєстрації є можливість зробити висновок, що основні зміни стосуються процедур державної реєстрації юридичних і фізичних осіб: введено спрощену процедуру започаткування підприємництва, запроваджено електронну державну реєстрацію суб'єктів господарювання, запроваджено здійснення діяльності на підставі модельного статуту, відмінено свідоцтво про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, спрощено процедури припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців. Усі ці зміни дозволяють не тільки спростити процедури державної реєстрації, а й суттєво спрощують процедури державної реєстрації та постановки на облік платників податків. Також законодавчо спрощено процедури припинення юридичних осіб та припинення підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців. А внесені зміни щодо відповідальності за порушення порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця є стимулюючим фактором та дозволять як з боку платників податків так і контролюючих органів своєчасно закінчити процедуру зняття з обліку. Податковим кодексом збережено принцип «єдиного вікна» під час взяття на облік юридичних осіб, їхніх відокремлених підрозділів та фізичних осіб-підприємців. Тобто в умовах оновленого податкового законодавства взяття на облік суб'єктів малого бізнесу – платників податків органами ДПС здійснюється за принципом організації єдності реєстраційних процедур, що проводяться державними реєстраторами, та процедур взяття на облік, що забезпечуються органами ДПС. Усе це дає підстави на продовження наукового дослідження проблем державної реєстрації суб'єктів малого бізнесу як платників податків.

Список літератури

1. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України: [від 19 жовт. 2000 р. № 2063-ІІІ].
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи та фізичної особи - підприємця: Закон: [від 07 квіт. 2011 р., № 3205-VІ].
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури започаткування підприємництва: Закон: [від 21 квіт. 2011 р., № 3263-VІ].
4. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» щодо проведення електронної реєстрації: Закон: [від 19 жовт. 2010 р., № 2609-VІ].

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту: Закон: [від 21 квіт. 2011 р., № 3262-VI].
6. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» щодо спрощення механізму державної реєстрації припинення суб'єктів господарювання: Закон: [від 01 липня 2010 р., № 2390-VI].
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: Закон: [від 15 трав. 2003 р., № 755-IV].
8. Кодекс про адміністративні правопорушення: [від 07 груд. 1984 р., № 8073-X].
9. Цивільний кодекс України: [від 16 січ. 2003 р., № 435-IV].
10. Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів: Наказ. Порядок, Мінфін: [від 09 груд. 2011 р., № 1588].
11. Податковий кодекс України [Електронний режим]: Закон України: [від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI]. – Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>>.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедур припинення юридичних осіб та підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців за їх рішенням: Закон України: [від 19 трав. 2011 р., № 3384].

УДК 005.932/.935:658.8

Заремба В.П. (ДонНУЕТ, Донецьк)

АУДИТ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

У статті здійснено аудит ресурсного забезпечення маркетингового управління діяльністю підприємств у розрізі окремих видів ресурсів (інформаційних, кадрових і матеріально-технічних).

Ключові слова: *аудит ресурсного забезпечення маркетингового управління, інформаційне забезпечення, кадрове забезпечення.*

Для організації ефективного маркетингового управління необхідним є певне ресурсне забезпечення.

Тому особливу увагу в умовах ринкової економіки слід приділяти регулярному проведенню аудиту ресурсного забезпечення маркетингового управління діяльністю підприємства.

Питанням організації маркетингового управління та його ресурсного забезпечення присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких Г. Ассель, Л.В. Балабанова [1], І.В. Балабанова, С.С. Гаркавенко, Н.М. Гуржій [1], Ф. Котлер, І.М. Синяєва, А.О. Старостіна, В.М. Федосєєв, П. Чевертон [2]. Однак проблеми здійснення аудиту ресурсного забезпечення маркетингового управління діяльністю підприємств вивчено недостатньо.